

MŪSŲ LIETUVA

Kai žodis sudrebino imperija

Maskva įsakė likviduoti Liet. Kat. Bažnyčios Kroniką

NR 17 (1343) XXVI. 1974 M. BALANDŽIO—ABRIL 25
R. Juatindiba, 20, Caixa Postal 4421 - 01000 São Paulo

76 centavų
Tel 273-0338

BRAZILIJA

Naujoji prez. Geiselio vyriausybė viduje kovoja su vis stipriai kylančia infliacija, o užsienių politikoje stengiasi išplėsti ko labiau siai prekybą ir suburti visą P. Ameriką bendrai kovai su ekonomijos maišaliene.

Daug nuostolių kraštui pridarė dideli lietūs tiek pietuose, tiek šiaurėje. Nukentėjusių vietovių atstatymui teks išleisti gal kelis šimtus milijonų kruzeirų.

PASAULYJE

Izraelis

Darbo partija išrinko Jitzhak Rabin ministro pirmininko postą, vieton atsisakiusios Goldos Meir. Rabin yra buvęs generalinio štabo generolas viršininkas, 1967 m. karo metu su arabais. Bet tos pačios partijos daugelis narių jo nenori, nes esąs bailus, neryžtingas, kas pasirodė 1967 metų karo metu. Tačiau atrodo tikra kad parlamentas jį patvirtins.

Egiptas

Prez. Sadat vis labiau stengiasi atsikratyti Sovietų Rusijos globos, Kurion jis buvo patekęs. Labiau sia rusai jį apvylę, neduodami jam prašomų moderniausių ginklų.

Sadatas vis labiau artinasi prie Š. Amerikos, su kuria santykiai visada būdavo labai geri prieš iškylant Egipto karui su Izraeliu.

Sirija

Čia kasdien vyksta smarkūs susišaudymai, kovos prie Hermono kalno, labai svarbaus karinėms pozicijoms. Yra pavojus, kad tie susidūrimai gali virsti nauju tikru karu.

Kolombija

Praėjusio sekmadienio rinkimuose liberalų partija laimėjo su didele persvara balsų. Naujasis prezidentas bus Alfonso Lopez Michelsen.

Š. Amerika

Niksonas visomis jėgomis stengiasi pataisyti savo labai nukritusį vardą amerikiečių visuomenėje.

Į Vilnių atsiųsti specialūs KGB agentai, pogrindžio veiklos ekspertai

MASKVA.— Associated Press agentūra iš Maskvos praneša, jog Maskva griebiasi visų priemonių likviduoti okupuotos Lietuvos pasipriešinimą, sukurti pogrindį leidžiamas „Lietuvos Katoliku Bažnyčios Kronikas“, jos leidėjus, ir sunaikinti disidentų-atskalūnų veiklą. Lietuvos slaptoji milija daro kratas po namus, įstaigas ir bažnyčias.

Milicija suskato ieškoti pogrindžio tuoj po to, kai pasirodė Kronikos 7 ir 8 numeriai. Tie numeriai pasiekė Maskvoj gyvenančių svetimųjų valstybių laikraštinkus. Kronika atskleidė, kad Lietuvoje ir visame Pabaltijy vieninai veikia religiniai aktyvistai ir nacionalistai. Abi grupės sudaro Maksvai didelę problemą.

Kronikos leidėjai iki šiol sugebėjo išvengti KGB žabangų ir registravo visą eilę tikėjimo persekiojimo faktų ir prašė žengimų civilėms žmonių teisėms. Laikraštis akivaizdžiai parodė, koks didelis

žmonių pasipriešinimas okupacijai, jei 1972 m. demonstracija buvo virtus bevičiškai kruvinomis riaušėmis. Pogrindžio veikla paplitusi visoje respublikoje.

Kronika yra slapta platinama visoj Lietuvoj. Dar, sako AP, slapta esančios perspaudžiamos religinio turinio knygos, veikia slapta spustu vės ir žmones išdrįsta rašyti didelio masto kolektyvinius skundus valdžiai.

Disidentų-atskalūnų sluoksniuose žinoma, kad Maskva pasiuntė į Lietuvą 2 KGB specialistus, turinčius patyrimo kovose su pogrindžiais ir drauge su vietinėmis policijos įstaigomis stengsis sulikviduoti Kroniką ir atskalūnus-disidentus.

Prie to AP pranešimo laikraščiai nuo savęs pridėda, jog laisvame pasaulyje tiesiog neįmanoma suprasti, kad ir šiais laikais gali būti bijančių tiesos, ir kad dar labiau išryškėja persekiotojų niekšiškas, kai jie bando jėga nutildyti tuos, kurie tą tiesą atskleidžia.

Čia Čikagos Tėvų Jėzuitų Jaunimo Centro choras, šokėjai ir jų orkestrantai, prieš savo didįjį koncertą, virš šimto dalyvių.

Aušra Zerr, JAV LB KV vicepirmininkė ir LB tarybos narė.

SUSIPAŽINKITE SU ŠITAIŠ LIETUVIAIS ŠIAURĖS AMERIKOJE.

Neseniai įvyko Š. Amerikos rytų rajono Liet. Bendruomenės suvažiavimas. Ta proga, žinoma, susirinko patys veikliaji lietuviškojo gyvenimo palaikytojai, judintojai, gaivintojai. **DARBININKAS** Brooklyne įsidėjo daugelio jų fotografijas su trumpučiu aprašymu, kas iš jų ką atstovauja. Regim ir vyresnio amžiaus ir visai jaunų veidų.

Džiaugiamės ir didžiuojamės jų patriotine veikla.

Algimantas Gečys, JAV LB KV vykdomasis vicepirmininkas visuomeniniam reikalams ir Visuomeninių reikalų tarybos pirmininkas, vadovauja pokalbiui visuomeniniais klausimais.

**KULTŪROS ŽIDINYJE VYKO
SĖKMINGAS
LB SUVAŽIAVIMAS**

Visos nuotraukos K. Čikoto

Eleonora Miniukienė, atstovavusi LB Hartfordo apylinkėi.

Apie jaunimo veiklą kalba Vytautas Maciūnas, JAV LB krašto valdybos vicepirmininkas jaunimo reikalams.

Rimas Česonis, JAV LB KV vicepirmininkas, dalyvauja pokalbyje visuomeninės veiklos klausimais.

Antanas Reventas, LB New Yorko I apylinkės pirmininkas.

Birutė Radziviienė, LB New Yorko apygardos valdybos narė.

Antanas Ivaška, LB Bridgeporto apylinkės pirmininkas.

Vladas Audėnas, LB Newarko apylinkės pirmininkas.

Albertas Ošlapas, LB Queens apylinkės pirmininkas.

PANAMOS KANALAS

Petras Pakalnis

Neseniai Amerikos laikraščiai pakelbė žinią, kad JAV ir Panama pasirašė sutartį, kuria Panamos kanalas ir jo zona palaipsniui pareis į Panamos rankas. Iki šiol kanalą ir jo zoną valdė amerikiečiai, mokėdami Panamai sutartą nuomą. Panamos kanalas yra 81 kilometro ilguo, tarp 350 ir 90 metrų platumo ir 13 metrų gilumo. Vidutinio tonažo laivai, įplaukę į Colon uostą, pasiekia Panamos miestą per 8 valandas.

Pirmasis sugalvojęs kanalo projektą, buvo Alvaro Saavedra Cedron. Rašydamas Ispanijos karaliui Karoliui V 1520 m., jis pridėjo ir braižinius, kurioje vietoje kanalas galėtų būti iškastas. Praėjus keturiolikai metų to plano, karalius įsakė komisijai studijuoti tą projektą. Studijos nedavė laukto rezultato, ir karalius Pilypas II siuntė į A-

meriką italų inžinierių Antonelli, kad jis patiektų konkretų projektą. Antonelli apžiūrėjo įvairias galimybes ir pranešė karaliui, kad kanalą iškasti yra neįmanoma. Tos pačios nuomonės buvo ir jo sūnus.

1787 m. iškilo planas panaudoti San Juan upę ir Nikaragvos ežerą tarp Atlanto ir Pacifiko susisiekti. San Juan upė teka tarp Costa Rikos ir Nikaragvos ir galėjo būti pagilinta. Prie to plano prisidėjo ir kiti. Italas Garella 1845 m. sakė, kad norint iškasti kanalą, reikia visų pirma praveisti geležinkelio liniją. Koku kitu būdu atvežti žmones ir kanalo prakasimui reikalingas mašinas? 1850 m. buvo pradėti geležinkelio darbai. Jie truko penkerius metus. Geležinkelis sujungė Colon uostą su Panamos miestu. Bet kalbos apie kanalą vėl nutilo.

Atidarius Sueso kanalą, pradėta kalbėti ir apie Panamos kanalo galimybę. 1876 m. Prancūzijoje įsisteigė bendrovė, pradėjusi rimtai studijuoti Panamos kanalo planus. Po trejų metų

Paryžiuje buvo sušauktas tarptautinis mokslininkų pasitarimas, kuris atrinko įvairius kanalo planus. Mokslininkų dauguma pasisakė už Wyse ir Reclus projektą ir išrinko prancūzų De Lesseps Panamos kanalo bendrovės pirmininku. De Lesseps buvo suprojektavęs Sueso kanalą. Jo garsas turėjo garantuoti naujojo kanalo pasisekimą. De Lesseps sūnus Karolis išrinktas bendrovės vicepirmininku. Bendrovės apskaičiavimu, Panamos kanalo iškasimas turėjo kainuoti apie 600 milijonų frankų.

Kadangi kai kuriose vietose geležinkelis buvo tolokai nuo kanalui numatytos vietos, visų pirma bendrovei teko keisti geležinkelį. Nuo 1884 m. kanalo darbai vyko sklandžiai. Bet po ketverių metų bendrovė pritrūko kapitalo. Paprašiusi 700 milijonų frankų paskolos, ji gavo tik 200 milijonų. 1892 m. iškilo aikštėn kai kurių valdybos narių sukčiavimai, ir akcininkus apėmė panika. Sekančiais metais bendrovė buvo patrauk-

ta į teismą. Vykstant bylai, bendrovės pirmininkas De Lesseps mirė, o kitas valdybos narys nusišovė. Kiti du valdybos nariai pabėgo į užsienį. Į 1894 m. pabaigą bankrutavo.

Tais pačiais metais bandyta steigti antrą bendrovę Ji įsisteigė tik po penkerių metų. Bet ir jai nesisekė. Tuokart jos teises su visu inventorium nupirko amerikiečiai. Bet Kolumbijos valdžia neleido jiems tęsti darbų. Derybos tarp naujų bendrovės savininkų ir Kolumbijos valdžios tęsėsi keletą metų. Nematydami kitos išeities, 1903 m. lapkričio mėnesio 3 dieną amerikiečiai sukėlė Panamoje revoliuciją ir padėjo vietos politikams steigti nepriklausomą Panamos valstybę. Kolumbijos vyriausybė siuntė kariuomenės dalinius į Panamą, bet juos sunaikino amerikiečio pulkininko Shader suorganizuoti partizanai. Lapkričio 6 JAV pripažino nepriklausomą Panamos valstybę. Atsilyginę prancūzų bendrovei amerikiečiai užmokėjo Panamos valstybei 10 milijonų dolerių ir prizadejo nuo 1922 m. mokėti kasmet 250 milijonų nuomos. Trečias tos sutarties paragrafas taip skamba: „Panama atiduoda Jungtinėms Amerikos Valstybėms visiems laikams galią valdyti kanalo zoną ir išsižada suverenumo teises.

1904 m. JAV kariuomenė tęsė kanalo darbus ir užbaigė juos 1914 m. rugpjūčio 15 dieną. Oficialų Panamos kanalo atidarymą sutrukdė pirmasis pasaulinis karas. 1920 m. birželio 21 dieną Panamos kanalas buvo oficialiai atidarytas. Mūsų laikais, kaip pradžioje buvo minėta, Panama nori palaipsniui kanalą atsiimti. Šių laikų susiekimui reikia gilesnio ir platesnio kanalo. Jo projektai studijuojami.

KGB (saugumo policijos) pareigūnų. Krėtė ir bažnyčia, ir jos altorių ir švenčiausią Sakramentą laikantį tabernakulį ant altoriaus.

Taip pat visą dieną kratė Val kininkų kleboną A. Keiną. Ir čia paimta daug religinės literatūros keletas LKB Kronikos numerių. asmeniškai užrašai, iškarpos iš so vietų laikraščių.

Per kratą pas kun. I. Buliauską Krinčine paimta religinė literatūra.

KRATĖ IR NE KUNIGUS

Iš A. Jaugelio atimta religinė literatūra, net religiniai žurnalai iš nepriklausomybės laikų. Po kratos šurkščiai tardytas.

Kaune, iš B. Jaugelio, atimta religinė literatūra ir matricos.

Bus daugiau

Literatūros ir muzikos vakaro, įvykusio sausio 26 Laisvės salėj, Elizabeth, N. J. dalyviai: sėdi iš k.: sol. O. Zubavičienė, I. Veblaitienė. Stovi iš k.: R. Kisielius, J. Veblaitis, J. Stankūnas, O. Balčiūnienė ir Pr. Naujokaitis. Nuotr. R. Balčiūno

LIETUVOJE DŪKSTA BEDIIVIAI

Atėjo naujų smulkių žinių apie gausias kratas ir žmonių suiminėjimus Lietuvoje. Tos žinios atspausdintos Lietuvoje, slaptame pogrindžio rašte, pavadiname „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika, Nr 8“.

Tos kratos atliktos pernykščių metų lapkričio mėn. 20 dieną. Ieškojo tos „Kronikos“ leidėjų, rašytojų ir spaudėjų. Kratas darydami, rėmėsi kažkokios bylos 345 numeriu, kuris liečia religinės literatūros ir sovietų santvarką šmeižiančių raštų gaminimą.

KRATĖ KUNIGUS

Per 8 valandas užsėtusią kra-

tą pas kunigą I. Lauriūną Kebe lių parapijos kleboną, paimta dvi rašomosios mašinėlės, rankraščiai, religinio turinio knygos, religiniai paveikslai.

Krata pas Smilgių kleboną kun. B. Babrauską užtruko visą dieną. (Biržų rajone). Paimta 10 maišų religinės literatūros, trys rašomosios mašinėlės, keletas LKB Kronikos numerių. Kratą atliko 15

TIESA IR GYVENIMAS

ŽMOGAUS DIDYBĖ

"Žmogus — tai Švč. Trejybės tvėrimo pažiba".⁶ Šitaip tvirtindamas, šis rusų ortodoksų pasaulietis teologas galvojo apie tuos daugiskaitoje užrašytus Šv. Rašto (Prad. 1, 26) žodžius: "Padarykime žmogų iš mūsų paveikslą ir panašumą, kad viešpatautų... visai žemei..." Tuo būdu, žmogus buvo sutvertas pasaulio valdovu. Naujasis Testamentas, tartum aidas, atsiliepdamas į šiuos Senojo Testamento žmogaus sutvėrimo žodžius, nustebimą reikšdamas, sako: "Kas yra žmogus, kad jį atsimeni, kas Žmogaus Sūnus, kad jį rūpiniesi? Padarei jį trumpam laikui mažesnį už angelus, didybę ir garbę jį apvainikavai, visa pajungei jo valdžiai" (Žyd. 2, 6-7). Šis tekstas, aiškintojų tvirtinimu, yra taikomas kaip žmogui, taip ir žmogumi tapusiam Dievo Sūniui.

Nenuostabu, kad Bažnyčios Tėvai, atsiliepdami į Šv. Rašto tekstus, pagrindžiančius žmogaus didybę, iškilmingais žodžiais tą didybę vaizduoja: "Žmogus yra panašus į Dievą, nes Dievas yra panašus į žmogų"⁷; "žmogus yra Dievo žmogiškasis veidas"⁸; "tarp Dievo ir žmogaus yra didžiausia giminytė"⁹ ir t.t. Rytų krikščionių šventasis Gregorius Palamas, net prieš krikščionių tradiciją išvedžiodamas, tvirtina, kad esą žmogus yra aukštesnis už angelus, nes angelai tėra tik dvasios, skirtos žmogui tarnauti, o žmogus buvo sutvertas į būsimą, ateisiančio Dievažmogio paveikslą... (Nenuostabu, kad šis šventasis vadina žmogų "Dievo stebuklu"). "Po Dievo, žiūrėk į kiekvieną žmogų kaip Dievą", taip, žmogaus didybę susižavėjusi, skelbia ortodoksų liturgija. Todėl, ypač Rytų krikščionių liturgijoje, taip dažnai apsmilkomi Viešpaties, Jo Motinos ir šventųjų paveikslai; smilkomi ir tikintieji, tie "Dievo paveikslai ir panašumai".

Besigilinant į žmogaus prigimtį, aiškėja dvasinis pradas joje, kuris, pasireikšdamas protu ir laisva valia, padaro žmogų pasaulio valdovu. Žmogus, sutvertą pasaulio medžiagą bei jos įstatymus panaudodamas, sava kūryba, palenkia gamtą šiam dvasiniam pradui paklusti.

Jau B. Pascal yra sakęs, kad "žmogus yra tik nendrė, trapiausia gamtoje, bet nendrė mąstanti" ir "kad mąstymas sudaro žmogaus didybę".¹⁰ Žmogaus protas — tai "Dievo išminties atspindys".¹¹

Per savo protą artėdamas į tiesą, mokslo pagalba susekdamas gamtos dėsnius ir jų panaudojimo būdus, žmogus gali dvasiškai augti, medžiaginio gyvenimo sąlygas lengvinti bei gerinti, su ligomis kovoti, gyvenimą ilginti; bet ir šiais atvejais žmonija gali priėti tokios "pažangos", kuri gresia žmonijos sveikatai ir gyvybei. Ir čia žmogus turi progos savo didybę suniekinti, kai savo protą gali taip panaudoti, kad pasidaro gyvuliškesnis už gyvulį.

To negana. Šį žmogaus proto pranašumą, šią žmogaus didybę, šiandien suniekina, kaip niekada žmonijos istorijoje, tie, kurie žmogaus protavimą taip apvaržo, kad jis tegali tekėti viena įsakyta vaga. Kai už geležinės uždangos draudžiama visa kitur

leidžiama literatūra, kai cenzūra ten nepraleidžia jokių teisingų žinių ar tas žinias falsifikuoja ir žmonių protus maitina melu — ar tuo būdu nestabdoma šimtų milijonų žmonių protinis išsivystymo pajėgumas, ar tai nėra menkesnio intelektualinio tipo žmonių ugdymas — žeminant visą žmonišką?! Kai kiekviena savarankiška mintis persekiojama, kai kūrybingiausi žmonės uždaromi į beprotnamius, ar tuo būdu nekriaudžiama visa žmonija?! Kur nėra laisvės protauti, ten tikros kūrybos nėra. Ten ir talentingiausi kūrėjai tegali pasireikšti sumenkinta kūryba.

ŽMOGAUS IR KRIKŠČIONIO

ALFONSAS GRAUSLYS

DIDYBĖ

Kokia likimo ironija, kai prisimeni, kad ten kadaise jų protėviai, skelbdamiesi laisvamaniais, tyčiojosi iš Bažnyčios dėl jos draudžiamų skaityti knygų Indekso (sąrašo), o šiandien jų vaikaičiai ateistai įvedė tokį, kad ir nerašytą, knygų indeksą, prieš kurį buvęs katalikų Bažnyčios sąrašas tebuvo tik nedidelis sąrašėlis. Ir tie visi protiniai prievartavimai vyksta ten tuo laiku, kai Bažnyčia II Vatikano Suvažiavimo įtakoje savo Indeksą panaikino ir dėl šių ir panašių knygų skaitymo leido žmonėms sava sąžine apsispręsti.

...

Žmogaus didybės dar didesnis pagrindas — tai antroji žmogaus dvasios galia — valia, laisva valia. Jau ir filosofas yra sakęs, kad "žmogaus panašumo į Dievą pagrindas — tai ypač laisvė".¹²

Žmogaus valios laisvė pasireiškia vidiniu apsisprendimu už jo branginamą tikrą ar tariamą vertybę. Šis apsisprendimas nepasiduoda ir protestuoja prieš kiekvieną bandymą, jį išoriniai fizine ar moraline prievarta apspręsti.

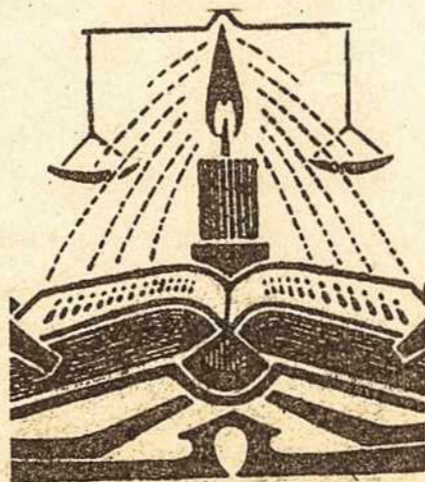
N. Berdyajev savo veikaluose kalba apie tą žmogaus galimybę laisvai apsispręsti, apie tą jo didybę. Jo įsitikinimu ir tvirtinimu, "laisvės neigimas — tai žmogaus individualybės žalojimas, žmogaus dvasios gyvenimo gesinimas".¹³ "Laisvė — tai aukštesnė gėrybė, nuo jos negali atsisakyti žmogus, nenustodamas būti žmogumi",¹⁴ nes, anot jo, savo laisvu susivaldymu, savęs apvaldymu, gundančio apsisprendimo metu žmogus, laisvai pasirinkdamas dorovinį gėrį, pasisako už savo žmogišką vertybę.

Ši laisva galimybė apsispręsti už gėrį, svarbusis žmogaus didybės pagrindas, paties žmogaus ar kitų galinčių jam įsakinėti, taip pat gali būti suniekintas. Žmogus suniekina savo turimą laisvę, kai jo gyvenime ji virsta sauvaliavimu, sąmoningu nesiskaitymu su kitų žmonių teisėmis. "Sauvaliavime žūna laisvė... Laisvė, kaip sauvaliavimas, sunaikina save, pereina į savo priešingumą, demoralizuoja ir žudo žmogų".¹⁵ Sauvaliavimas, anot N. Berdyajeva, neišvengiamai veda į vergavimą, gesina žmogaus paveikslą. "Jei viskas žmogui leista, tai žmogaus laisvė virsta vergavimu sau"¹⁶ ir pridėsime dar — "grėsmė kitiems".

Juk ir šiandieninėse demokratinėse valstybėse žmonės labiausiai nukentia dėl laisvės pavertimo sauvaliavimu. Tose valstybėse negalvojama ir nuo pat jaunystės neaiškinama, kad laisvei reikia bręsti, kad neišauklėtiems žmonėms laisvė — tai peilis, duotas į rankas. Neaiškinama, ypač jaunimui, kad vienu neribota laisvė virsta teroru ir vergyste kitiems, kad reikia skaitytis su kitais, nes kitaip virsime nesocialiais, nesugyvenamais ir kitų nekenčiamais. Neaiškinama, kad laisvė nėra vien teisėmis naudojimas, bet turi ir pareigų.

Totalitarinėse valstybėse paprasčiausias, visame pasaulyje suprantamas, teises ir laisvės yra atimtos. Partija numato viską, įsako viską, nustato žmogaus išorinį ir vidinį gyvenimą. Kodėl tenai nėra laisvės? Kodėl žmogus, ir šios žmogaus dvasios galios atžvilgiu, yra suniekintas? Kodėl tenai taip pavergtas žmogus, kad Vakarų pasaulio žmogui, to pavergimo nepatyrusiam, beveik neįmanoma paaiškinti ir įtikinti, kad taip yra ir gali būti? Tasai pavergimas tik todėl ir yra, kad tos policinės valstybės yra ateistinės.

Nepamirškime, kad žmogaus laisvė, tasai žmogaus dvasinės prigimties įrodymas, į tos laisvės šaltinį — Dievą rodo. Juk iš gamtos, kurioje viešpatuoja jos įstatymų būtinumas, laisvės negalima kildinti. O juk ir pats "Dievo buvimas — tai žmogaus laisvių skelbimo charta. Žmogaus garbė glūdi tame, kad nebūtų pavaldiniu to, kas žemiau jo... bet, tam reikia, kad būtų kas aukščiau jo..."¹⁷ O be to, "dvasinis pradas žmoguje yra tikroji laisvė, o dvasios neigimas, išmąstytas iki galo, neišvengiamai veda į laisvės paneigimą...¹⁸ Ten visa to vaisius — tai žmogaus pavergimas, kurį D. S. Merežkovskij šitaip charakterizavo: "Tik ten, kur laisvės be Dievo ir prieš Dievą ieškodami žmonės įkliuvo į nematytą nuo pa-

FÁBRICA DE GUARDA-CHUVAS

GUARDA-CHUVAS DE TODOS OS TIPOS, PARA HOMENS, SENHORAS E CRIANÇAS, MINI-SOMBRINHAS, TIPO ITALIANO E ALEMÃO.

Vicente Vitor Banys Ltda.

Inscr. Estadual: 104.519.817

C. G. C. 60.882.909/001

R. Coelho Barradas, 104
V. Prudente

Fones: 274-0677 - (Res. 274-1886)
São Paulo

Jaujytės Alia

DIDŽIAUSIOS LIETUVOS UPĖS

Didžiausia Lietuvos upė Nemunas yra 937,4 km ilgio. Nuo versmių iki 475 km jis teka Gudijos teritorija, nuo 475 iki 111,9 km - Lietuvos ribose, nuo 111,9 km iki 13,2 km - Karaliaučiaus srities - Lietuvos siena ir nuo 13,2 km iki žiočių - Lietuva. Po Nemuno seka Neris - didžiausias dešinysis Nemuno intakas. Jos ilgis 509,5 km. Nuo versmių iki 234,5 km ji teka Baltarusijos teritorija, nuo 234,5 km iki 228 km - Lietuvos - TSR siena, nuo 228 km iki žiočių - Lietuvos ribose. Trečioji pagal ilgį Lietuvos upė yra Venta - 350,2 km. Nuo versmių iki 184,5 km ji teka Lietuvos teritorija, nuo 184,5 km ji teka Lietuvos teritorija, Lietuvos - Latvijos siena ir

nuo 183 km iki žiočių - Latvijos teritorija. Ketvirtoje vietoje - Šešupė. Jos ilgis - 299 km. Šios mūsų poetų apdainuotos upės versmės yra Lenkijoje. Lenkijos teritorija ji teka 273,6 km. nuo 372,6 km nuo 273,6 km iki 114,4 km - Lietuva, nuo 114,4 km iki 63 km - Lietuvos Karaliaučiaus srities siena ir nuo 63 km iki žiočių - Rytų Prūsijos sritimi.

Ilgiausia "grynai lietuviška" upė yra Šventoji - dešinysis Neris intakas - 249,4 km: ji visa telpa Lietuvos teritorijoje. Per 200 km turi Minija (212,9), Nevėžis (209,6) ir Merkys (206,2 km), o Mūša - Lielupė - net 284 km.

Panašia eilės tvarka pasiskirsčiusios mūsų upės ir pagal baseinų plotus, tik čia Šventoji aplenkia Šešupę: Nemunas - 98219,4 km³, Neris - 24922 km², Venta - 11888 km² (S. Kolupailos duomenimis), Šventoji - 6892 km², Šešupė - 6124,1 km².

Ajudar a ele se ajudar. Lembrar-se e lembrar-lhe que toda causa leva a uma consequência.

Não pensando em si próprio e se colocar nos problemas dos outros todas as vezes que tiveroms que ajudar alguém.

Tentendo resolver os problemas dos outros, colocando-me no lugar deles, como se o problema fosse meu. Resolvendo também os meus problemas.

Sentir o problema do próximo, seria o primeiro passo para uma consequente ajuda.

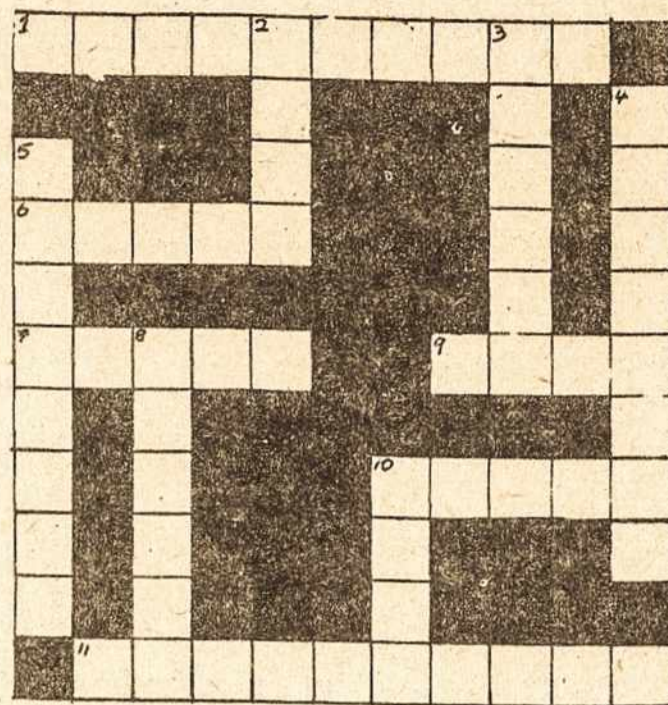
Eu acredito que somente desta forma é que se pode fazer alguma coisa de útil e de bom para o Irmão necessitado pois mais vale proferir algumas palavras que provenham de um sentimento humano e profundo, ou seja, do problema que o cerca, e a tempo igual a mim também, do que juntar outras ao acaso, só por querer demonstrar solidariedade.

Em síntese eu diria: todos necessitam de ajuda, mas cada um necessita de ajuda diferente, e ninguém mais do que eu, para ajudá-los diferentemente. Aquilo que é bom para um, é ruim para outro.

GALVOSŪKIS

Nr. 17

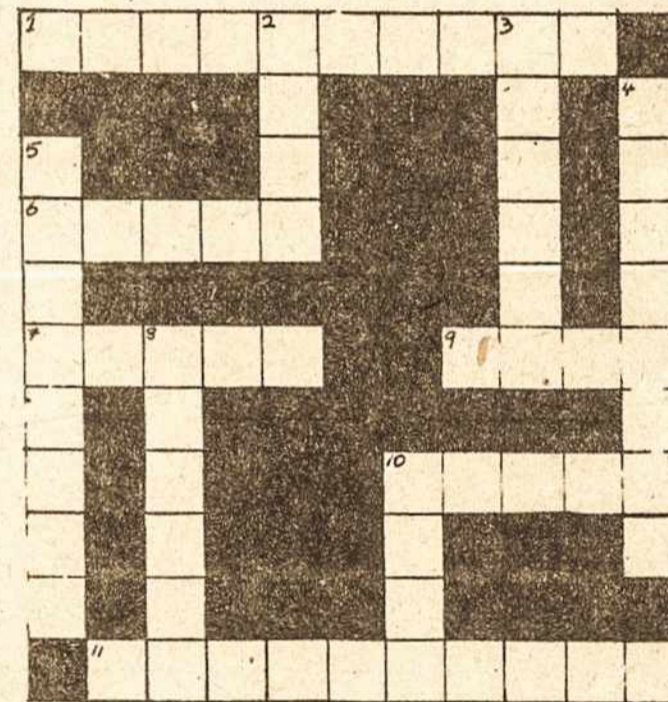

Gulsčiai: 1. Lietuvos poetas. 6. Pluoštinis augalas. 7. Ilgas gaisrininkų įrankis. 9. Supinti plaukai. 10. Kūlimo liekanos. 11. Dirba mėsos pramonėje.

Statmenai: 2. Valiutos pavadinimas. 3. Išvyka. 4. Dirba bravore. 5. Maitinimo vieta. 8. Europos gyventojas. 10. Akyta - iškorei...

GALVOSŪKIS

Nr. 20

Gulsčiai: 1. Laikosi demokratiškos principų. 6. Mažo gyvulio kailėlis. 7. Žodžių ir melodijų junginys. 9. Azijos moterų rūbas. 10. Žydu generolas. 11. Kraštutinis susilaukymas.

Statmenai: 2. Naminis gyvulys. 3. Portugalų kolonija. 4. Mėsos rūšis. 5. Anglišku cigarečių pavadinimas. 8. Būtinai laivelyje. 10. Krauti.

SKAITYTOJO ŽODIS

RETIRO - QUARESMA 74

ONDE ESTÁ TEU IRMÃO?

Eu acho que o melhor ajuda que eu posso dar ao meu irmão é o amor. É ajudar-lhe como colocar o coração em tudo que se possa fazer.

David Rulevas.

Eu devo ajudar o meu irmão contribuindo com ele, ajudando-o quando precisar de mim em qualquer coisa e em qualquer dia e hora. Quem precisar de mim, se eu puder ajudar, eu ajudo.

Paulo Roberto Mollo.

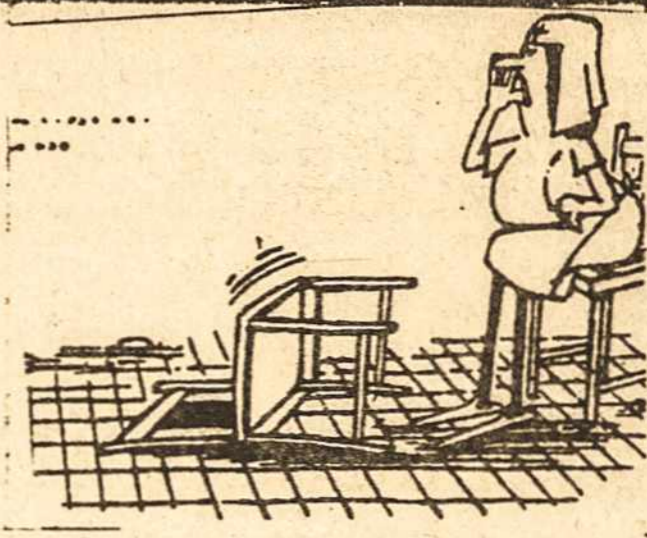
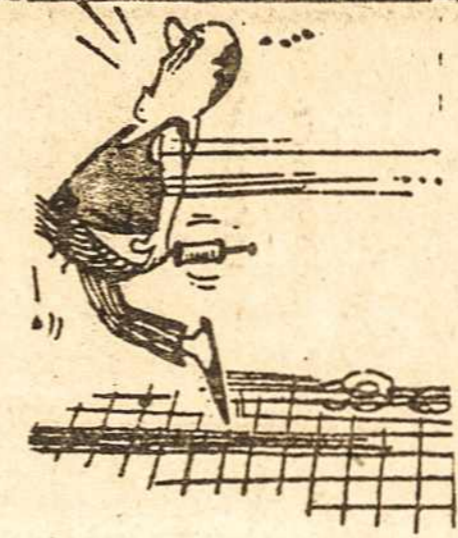
Ajudar ou tentando ajudar no que for possível, compreendendo, levando a si o problema do outro, oferecer a amizade e a confiança para que jaha, também, um melhor entendimento.

Podemos ajudar nosso irmão de várias formas: dando-lhe o que comer, dando-lhe dinheiro, roupas, etc. Mas a mais valiosa ajuda para o nosso irmão é dar-lhe a nossa amizade e o nosso amor.

GALVOSŪKIO NR. 17 ATSAKYMAI
Gulsčiai: 1. Donelaitis. 6. Linas. 7. Yliuš. 9. Kasa. 10. Pelai. 11. Mėsaininkas.
Statmenai: 2. Litas. 3. Iškykla. 4. Aludgiris. 5. Valgykla. 8. Italė. 10. Puri.

GALVOSŪKIO NR. 20 ATSAKYMAI
Gulsčiai: 1. Demokratas. 6. Odelė. 7. Dainė. 9. Sari. 10. Dayan. 11. Asketizmas.
Statmenai: 2. Katė. 3. Angola. 4. Jautienė. 5. Wordingne. 8. Irklas. 10. Dėti.

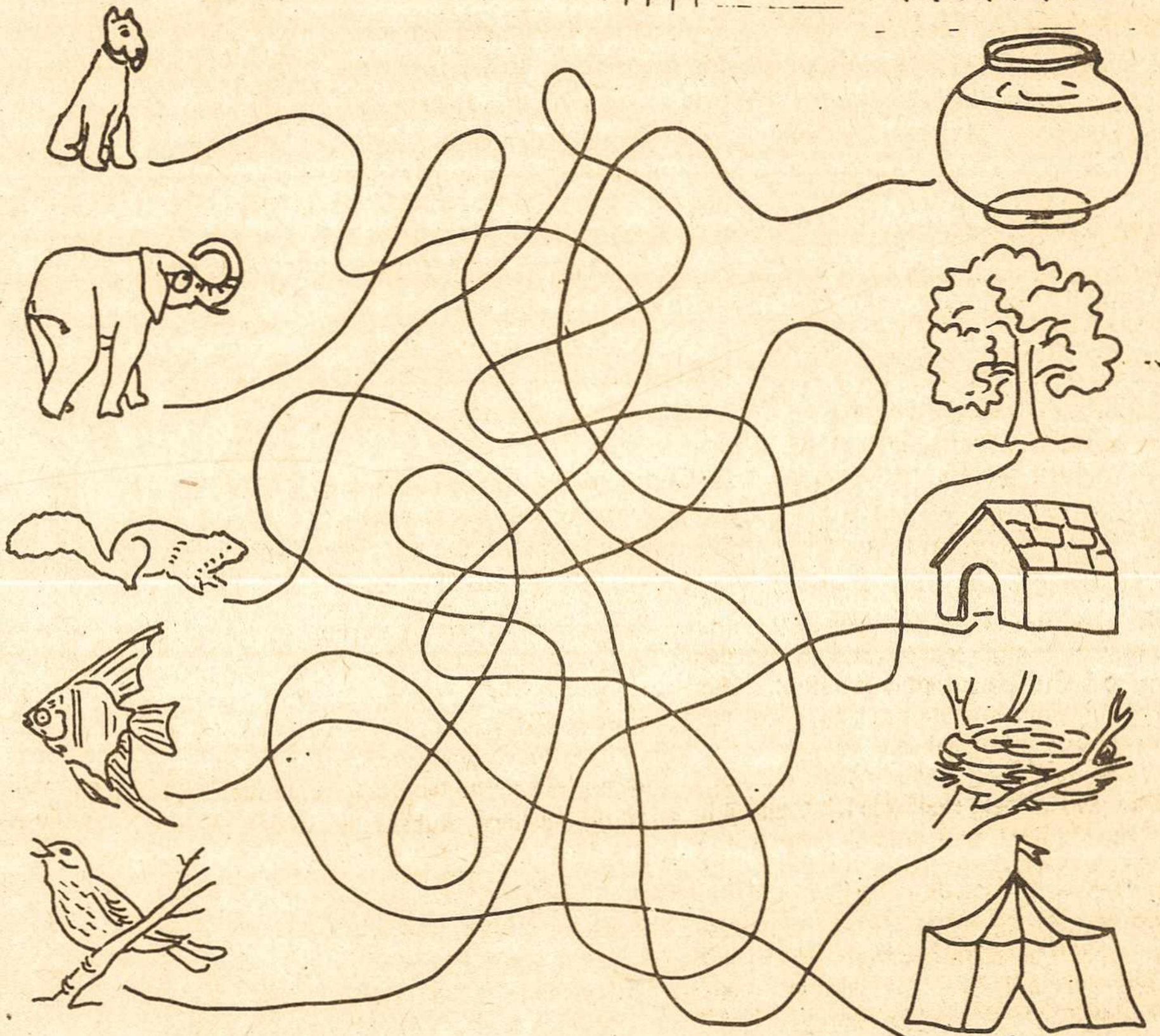
Mūsų Lietuva Mažiesiems

FUTBOLAS

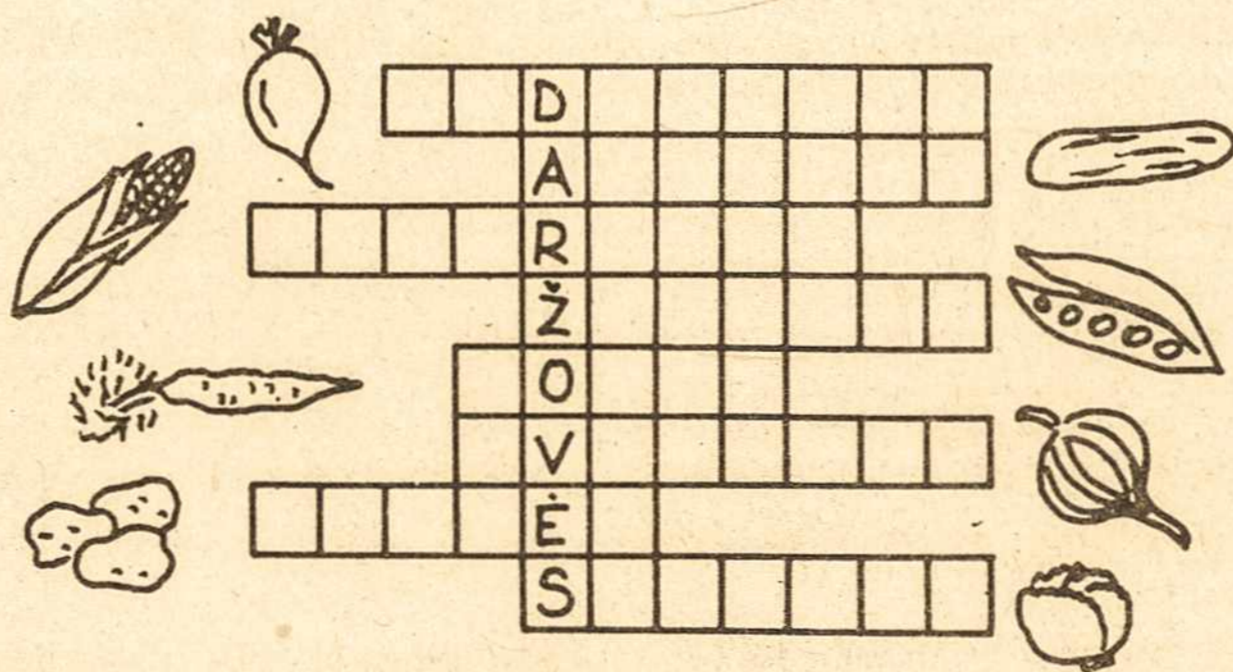
Iš visų sportų man geriausiai patinka futbolas. Futbolas yra labai senas žaidimas. Futbolą žaidžiame su apskritu sviediniu. Reikia turėti specialius batus su rantuotais padais, kad žaidikas nepaslystų aikštėje. Žaidėjai apsirengia megztukais su trumpom rankovėm, trumpom kelnaštėm ir iki kelių kojine. Kai žaidžia, tik vartininkas gali sviedinį gaudyti, o kiti negali. Yra dvi komandos. Laimi ta komanda, kuri gauna daugiau taškų.

Romualdas Peleckas,
Brighton Parko Lituan. mok-
V sk. mokinys.

SURASKIME :
KUR JIE
GYVENA

KOKIAS
DARŽOVES
MES
VALGOME

IRUTĖ ir KESTUTIS

D. BASTYS

Literatūra

* Dailė *

Mokslas

VERGIJOS
KRYŽKELIUOSE

Stefanija Rūkienė

(I ąsa is praeito Nr.)

KOMBINAVIMAS

Pasemia vietiniai grūdų skardinę, kuri vadinasi plyca, ir pakepina juos ant laužo, kaip merikiečiai steiką. Tada semia visi saujomis valgo. Valgome ir mes. Juk tai gryna duotė, nors ir nemalta, bet pakepinta. Alkama ir badaujančiam grūdai būna labai skausūs. Valgai ir galvoji, kad tik jų visada būna. O kas bus, kai grūdų nebus?

Vietiniai nesitenkina, kad dabar pavalgome turi šeimas, mažus vaikus ir senus tėvus. Reikia pagalvoti apie ateinančią žiemą ir saisiais pasirūpinti. Jie tik ir galvoja, kaip nukombinuoti maišą rugių šaltesios žiemos darimams. Gera ir sau gabaliuką duonos įsidėti repšelini, išeinant į darbą. Todėl visi meilai ir sukasi apie rugelius.

Vyrai vežiodavo rugių maišus iš rigos į kaimo javų sandėlį. Prakelėje labiausiai: gunglo taiga, krūmai, seni sudūlėję kelmiai ir išartę medžiai, kurie sudaro natūralias slėptuves. Vargšai neatsispiria, pradeda pakelėje naišus svaidyti ir slėpti. Vėliau progai pasiiskus pasiima. Kartais pasiima ir kiti, kurie nepadėjo, nes visi alkani ir visiems reikia. Važiuodami pro savo namus, neiškenčia neįnetę pusmaišio rugių savo kiemelin. Pasitaisydavo, kad tuos stambesnius kombinatinius pagaudavo. Tada jau nukentėdavo.

Daugiausia įkliūdavo moterys, kurios javus nešdavosi saujomis. Visos darbininkės turėjo kišenes slapta ar maišiuokus, kurios paslėpdavo po apatiniais drabužiais, prie juosmens.

Kartais jas pakratydavo, lengvai pagaudavo ir teismas nubausdavo net iki penkerių metų kalėti. Tokios bausmės buvo ypatingai skaudžios tremtinėms, nes tokiomis atvejais jos savo vaikus turėdavo palikti prieglaudose ar pas svetimuosius.

Sibire labai sunku rasti žmogus, kuris nebūtų sėdėjęs kalėjime. Aš čia turiu galvoje darbininkiją ir varguomenę, o ne valdančiųjų klasę. Rusai prieš to buvo taip įpratę ir visai nesistebėdavo, jei žmogų įkišdavo į lataką. Jie dažnai sakydavo:

– Nikomu neminovat tiurmi – niekas neišvengs kalėjimo.

Kalėjimuosna patenka labai daug žmonių. Kartais visiškai už nieką. Tai yra sovietinės santvarkos padarinys.

KARVYTĖS ATNEŠĖ PIENO

Kol kaime buvo kompartijos ir saugumo atstovai, mus labai spaudė dirbti. Jie važinėjo po visus kulistanus ir tikrino, kaip vykdomi rugių sudoravimo darbai. Ilgokai pabuvę mūsų kulistane, išvažiavo į kitą. Po vieną jie nevažinėja, visada vaikšto dviese ir dar su palydovais. Greičiausia, tai vienas kito darbą seka, vienas kitu nepasitiki arba bijo, kad kas nors nepakaustyti.

Išvažiavus „draugams“, visi lengviau atsiduso, nors darbo tempas ir nesumažėjo. Prižiūrėtojai liepė skubėti, bet vistiek pajuto, kad varžtai kiek atsileido.

Per pietų pertrauką darbininkams kritus, kur pakliuvo, ir užmigus, brigadininkas greit nekeldavo, nes ir pats noredavo pailsėti. Ilgos darbo valandos buvo visus išvarginusios. Dabar leisdavo kiek anksčiau gulti. Rytais pusvalandį ar valandą duodavo ilgiau pamiegoti. Ilgiau numigus, brigadininkas vėl su didžiausiu triukšmu ir keiksmiais visus keldavo, kartu apgailėstaudavo, kad pramiegojo. Atrodo, jis tyčia vaidindavo, kad jam neprikisčių minkštumo. Šnipelių būdavo, kurie viską pranešdavo pirmininkui ar net ir milicijai.

ŠATRIJOS KALNO GEOLOGIJA

Šatrijos kalne geologai išgręžė 236,6 metrų gylio gręžinį, kuris atskleidžia davinių apie šį gražųjį dvigalvį kalną.

Seniausios rastos uolienos yra raudonas molis, nusėdęs druskingoje jūroje prieš 200 milijonų metų, vėlesni yra jūros smiltainiai, dengia molį jau 140 mln. metų. Prieš 134 ar daugiau mln. metų į pietus nuo Šatrijos tyvuliavo šilta jūra, kurioje plaukiojo rykliai. Vėliau jūrai išsekus, pradėjo augti pušys, kurių sakai vėliau virto gintaru. Prieš ledynų laikotarpį ten greičiausia buvo lygumos ir kalno vietoje galėjo tekėti upė.

Prieš 600.000 metų pirmą kartą Lietuvą aplanko iš Skandinavijos atkeliavęs ledynas, nors oras jau vėso apie 2,7 mln. metų. Šatrija ir visa Žemaitija buvo iškilusi, tad nelabai galingas Dzūkijos ledynas pakeliui į Sūduvą ir Dzūkiją iš Prūsų kalno nepalietė.

Per 50.000 metų ledynas ištirpo, atsirado ežerai, užėjo šiltesnis laikotarpis. Prieš 500.000 metų vėl per dabartinės Baltijos duburį atslinko galingesnis dainavos ledynas, apklojęs visą Lietuvą, išskyrus gal tik aukštesnes Žemaitijos ir Žiemryčių Lietuvos dalis, užklodamas ir buvusio upelio vagą, kurią per 100.000 metų tirpdamas ledynas užklojo pilku moreniniu moliu, tapusiu Šatrijos kalno pamatu. Susikūres ežeras paliko 2,3 m nuosėdų, ir apie 100.000 metų čia kyšojo mišku apaugęs žemės sklypas.

Gali būti, kad laikotarpyje tarp ledynų, maždaug prieš 400.000-300.000 metų, čia gyveno žmogus, kol klimatas dar atšalo, ir per Estiją ir Latviją tiesiai iš šiaurės atėjo ledynai, vadinami Žemaitijos, apklodami visą Europą iki Dnieprio upės.

Jo storis Žemaitijoje galėjo siekti 5000 m. kadangi paliko 55 metrų storio molio sluoksnį. Ledynas išbuvo apie 150.000 metų ir prieš 100.000 metų ištirpo, aukštumą palikdamas 90 metrų virš Baltijos lygio.

Tada atėjo merkinės tarpledynmetis, kiek šiltesnis, užtrukęs 30.000 metų, nepalikęs Šatrijos apylinkėse nuosėdų, kol atėjo kuržemės ledynas iš šiaurės vakarų prieš 70.000 m, palikdamas 27 metrus moreninio molio (tad buvo apie 1500 metrų storio), ir išbuvęs apie 20.000 metų. Tada liko ežeras, išbuvęs dainės laikotarpyje prieš 40-50.000 metų. Ežero žymės - 1,3 metrų storio juosvai pilkas sluoksnis.

Sekantis ledynas čia buvo 10.000 metų, turėjo 3000 m. aukščio, ardė ligi tol buvusį paviršių, kad Šatrija jau iškilo 150 m virš dabartinio jūros lygio. Kadangi ledyno paviršiuje susikūrė ežerai ir upės, jų nuosėdos, jam nutirpus, pridėjo prie Šatrijos ūgio dar 25 m smėlio ir 12,1 m. žvyro, gatgždo sluoksnis, kurių viršutinė dalis dabar yra 12,5 m nuo kalno paviršiaus.

Šatrija prieš 30.000 metų jau buvo bent 315 metrų aukščio. Po šio akmenos ledyno vėl atšilo, pradėjo augti beržai, pušys, kol prieš 24.000 atsirado baltijos ledynas, palikęs 12,5 m storio gelsvą kepurę savo 10-12.000 metų viešnagai atminti. Šis priešmėlis ir dabar dengia Šatrijos kalno šlaitus, išbuvęs maždaug 12.000 m. pr. Kr.

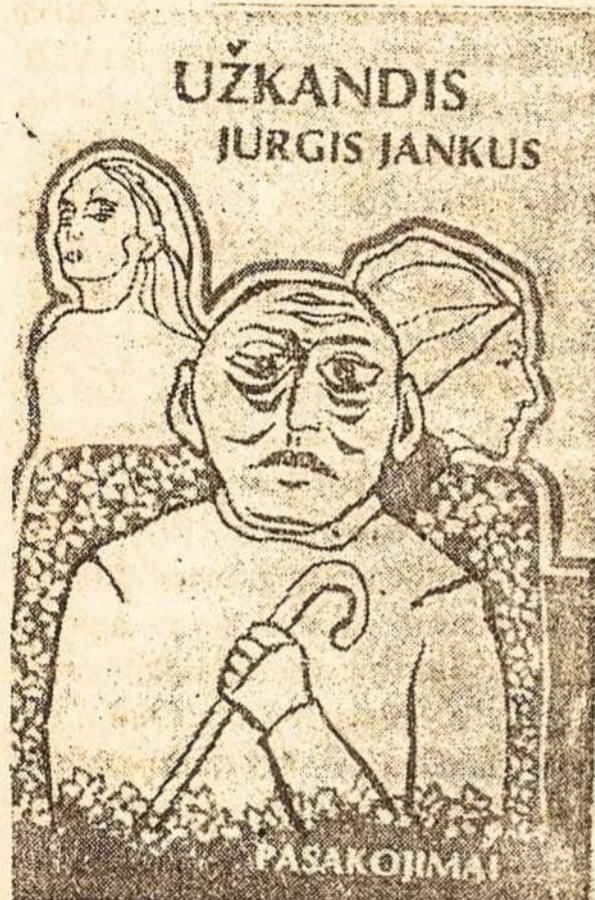

Vorkutos lageryje slaptos lietuvių kalinių mišios, vienoje kasyklos urvy dalyje.

“Peliukai ir plaštakės” – viliojanti knyga

“Peliukai ir plaštakės” tai rašytojos Birutės Pūkelevičiūtės naujai išleista knygutė mažiems vaikams. Eiliuota pasaka, su gausiom Kazio Veselkos iliustracijom, apima 38 puslapius.

Autorė mažąjį skaitytoją nuveda į pamiškę, kur upelio pakrantėje, savo pastatytame vėjiniame malūne, triūsia du peliukai. Varliukas pakviečia juos į talką perdažyti pievelę koncertui. Jie pavėluoja. Kai viskas jau nudažyta, prasideda jų žaismingi nuotykių su plaštakėmis,

Jurgio Jankaus tik ką išėjusio pasakojimų rinkinio viršelis, pieštas Rimmo Laniausko

jų įsivaizduotomis snaigėmis. Jie nudažo šokėjų — plaštakių sparnelius, ir jų pasisėkimo koncerte paslapties neišduoda niekam. Paskutiniuose knygutės puslapiuose yra įterptų pasakojimų trijų dainelių melodijos, sukomponuotos Vik-Viltenio.

Pasaka laki, artima ir lengvai suprantama vaikams. Veikėjai — pamiškės gyvūnai, kurie galvoja ir kalba vaikučių lūpomis. Jų charakterių bruožai pozityvūs. Jie visi aktyvūs, nori būti naudingi, padėti kitiems ir džiaugtis kitų pasisekimu. Visa pasaka dvelkia subtiliu nuoširdumu, netrūksta joje ir humoro. Ji turi pedagoginę vertę: randame auklėjimo elementų iš bendro gyvių gyvenimo, jų organizuoto darbo. Pvz. varliukas aiškina peliukui:

Tu juk dirbi už skatiką:
Ne už ačiū, ne už dyką.
Ar ne tavo tas malūnas?
Ar ne tavo tie maišai?
O talka, broleli, būna
Kai atlygint neprašai! (11 psl.)

Rašytoja, giliai įsijausdama į mažų vaikų psichiką, prabyla jų širdis turtinga, gražia kalba. Ji nustebina visus žodžių lankstumu, puikiu formos valdymu, eiliavimo lengvumu, vaizdingais išsireiškimais. Pvz.:

Gėlės žydi, gėlės kvepia;
Žvilga smilga, blizga lapas...
Ir visur — tokia švara!
Šapo numesto nėra — — —
Dobilėlis sušukuotas,
Žemuogytė nuprausta;

N. Jankutės knygos viršelis, pieštas N. Vedegytės-Palubinskienės.

Ant kiekvieno grybo koto
Dar kortelė prisegta.
Ant kortelės užrašyta:
“Atsargiai! Šviežiai dažyta!”

(15 psl.)

Pasaka teigiamai paveiks vaikų jausmus, lavins ir praturtins jų kalbą. Gražia menine forma perteiktas turinys vilioja skaitytoją. K. Veselkos iliustracijos papildo turinį.

“Peliukai ir plaštakės” — tai vertingas rašytojos B. Pūkelevičiūtės įnašas į vaikų pasaulį išėjimoje. Į tai turėtų atkreipti dėmesį tėvai ir lituanistinės mokyklos. Priešmokyklinio amžiaus vaikai su malonumu pasiklausys jiems skaitomos knygutės, o jau skaitantieji be sunkumų savarankiškai sugebės skaityti.

Norėdami, kad vaikai pamiltų lietuvišką spaudą, pateikime jiems tai, kas geriausia. Tik tada pažadinsime meilę ir jautrumą gimtosios kalbos grožiui.

Birutė Pūkelevičiūtė, PELIUKAI IR PLAŠTAKĖS. Iliustravo Kazys Veselka. Dainėles sukomponavo Vik-Viltėnis. Išleido “Darna” Čikagoje 1973 m., 38 psl. Kaina — \$1.50. A. Abr.

Miškinis, dail. Adomo Galdiko grafika. Šis jo kūrinys buvo paskelbtas Naujojoje Romuvoje 1934 balandžio 7 d. numeryje.

LAIKAS

ADA KARVELYTĖ

Laikas auksas,
Laikas brangus,
Laikas neskolinamas.

Graudu pamesti laiką,
Sustoti ir laukti —
Reikia skubėti eiti,
Reikia skubėti gyventi.

Pagreitinsiu savo žingsnius,
Nes maža liko laiko
Juoktis ir verkti

Po šitos valandos
Ateis nauja valanda,
Vėl savo žavesiu
Nepakartojama.

Laikas — skubėjimas.
Saulė skuba leistis,
Ir žvaigždės kristi žemėn.

“VAIKUČIO DŽIAUGSMAI”

Tautinių spalvų ornamentais išmarginti laiptai puošia knygelės aplanką-viršelį. Vaizdžios ir spalvotos iliustracijos, sukurtos autorės, puošia kiekvieną pasakėlę. Paskutinės (nuo 78 psl.) iliustracijos yra neįprasto stiliaus: kaimynų bei draugų vai-

ky fotografijos yra įjungtos į gėlių piešinius ar spalvotas fotografijas.

Autorė pradeda su tėvelių gimtine, prisimena Tautos himną ir vėliavą, sutinka mergaitės gimtadienį. Toliau seka 1-2 puslapių atskiri pasakojimai pagal liaudies pasaką ar vaikų dienos smulkų įvykį. Juose išryškina mas vaiko galvojimas, blogų jausmų apvaldymas bei gerų darbų ar norų skatinimas. Po kiekvienu apsakymu padaroma išvada, kuri įrašoma mėlynos spalvos atskirame plotelyje. Pavyzdžiui, po skruzdėlyno sudeginimo ir kitų įvykių vaikutis pasizada:

Skruzdelyte tu darbščioji,
Taip sunkiai darbuojies.
Nedarysiu aš tau nieko,
Gyvenk sau kaip rojui.

Tokie atskirų vaiko gyvenimo įvykių straipsneliai yra vaikams įdomūs, lengvai suprantami ir užima 60 puslapių. Toliau eina trumpi eilėraštukai iš metų laikų, gamtos bei asmeninių svajonių, kuriose gal net ir perdažnai kartojasi tėvynės ir tėvelių meilės žodžiai. Knygelė baigiam Kalėdomis.

Autorė paruošė šią knygelę mažiesiems, t.y. priešmokyklinio amžiaus arba pirmųjų klasių mokiniams. Deja, to amžiaus vaikai dar nemoka skaityti arba nėra tiek pažengę, kad pajęgtų skaityti 2 mm augščio raides. Čia autorė 95 psl. paaiškina, kad šie dalykėliai turi būti skaitomi vyresniųjų. Taip vaikai susidomėtu tėvų skaitymu apie naujus jiems dalykus ir pamėgtų knygeles. Tėvų skaitymas vaikams labiau suartintų visus, ko dabar daugelyje šeimų trūksta. Nuolatinis tėvų skaitymas įprantų vaikus lietuviškai galvoti, papildyti karbą naujais lietuviškais žodžiais ir lietuviškai kalbėti.

Grasė Petrėnienė, VAIKUČIO DŽIAUGSMAL. Išleido Petras Petrėnas. Iliustravo autorė. Spaudė saleziečių spaustuvė, 1973. Kaina \$5.

V. Matulaitis